

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul XI — Nr. 300

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRÂRI ȘI ALTE ACTE

Luni, 28 iunie 1999

SUMAR

<u>Nr.</u>		<u>Pagina</u>
LEGI ȘI DECRETE		
115.	— Lege privind responsabilitatea ministerială.....	1-3
211.	— Decret pentru promulgarea Legii privind responsabilitatea ministerială	3
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE		
93.	— Decizie asupra obiecțiilor de neconstituționalitate a Legii privind responsabilitatea ministerială, adoptată de Senat la 24 mai 1999 și de Camera Deputaților la 1 iunie 1999	3-8

LEGI ȘI DECRETE

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

LEGE

privind responsabilitatea ministerială

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

CAPITOLUL I

Dispoziții generale

Art. 1. — Guvernul, în întregul său, și fiecare dintre membrii acestuia sunt obligați să își îndeplinească mandatul cu respectarea Constituției și a legilor țării, precum și a programului de guvernare acceptat de Parlament.

Art. 2. — (1) Guvernul răspunde politic numai în fața Parlamentului, ca urmare a votului de încredere acordat de către acesta cu prilejul investiturii.

(2) Fiecare membru al Guvernului răspunde politic în mod solidar cu ceilalți membri pentru activitatea Guvernului și pentru actele acestuia.

Art. 3. — (1) Răspunderea politică a Guvernului constă în demiterea sa, ca urmare a retragerii încrederii acordate de către Parlament, prin adoptarea unei moțiuni de cenzură, în condițiile prevederilor art. 112 și 113 din Constituție.

(2) Guvernul și fiecare dintre membrii săi sunt obligați să răspundă la întrebările sau la interpelările formulate de deputați sau de senatori, în termen de cel mult 15 zile de la primirea lor.

(3) Informațiile și documentele cerute în condițiile art. 110 alin. (1) din Constituție vor fi puse la dispoziție de Guvern și de celelalte organe ale administrației publice, în termen de cel mult 30 de zile de la primirea solicitării.

Art. 4. — Pe lângă răspunderea politică, membrii Guvernului pot răspunde și civil, contravențional, disciplinar sau penal, după caz, potrivit dreptului comun din aceste materii, în măsura în care prezenta lege nu cuprinde dispoziții derogatorii.

Art. 5. — În înțelesul prezentei legi, sunt membri ai Guvernului primul-ministru, miniștrii și alți membri stabiliți prin lege organică, numiți de Președintele României pe baza votului de încredere acordat de Parlament.

CAPITOLUL II

Răspunderea penală

Art. 6. — (1) Intră sub incidența prezentei legi faptele săvârșite de membrii Guvernului în exercițiul funcției lor și care, potrivit legii penale, constituie infracțiuni.

(2) Pentru săvârșirea altor infracțiuni, în afara exercițiului funcției lor, membrii Guvernului răspund potrivit dreptului comun.

(3) Persoanele prevăzute la art. 5 răspund penal pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor, potrivit normelor de procedură stabilite prin prezenta lege.

Art. 7. — Răspunderea penală este personală și ea privește pe fiecare membru al Guvernului în parte, pentru faptele comise în exercitarea funcției sale.

Art. 8. — Membrii Guvernului răspund penal pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor, de la data depunerii jurământului și până la încetarea funcției, în condițiile prevăzute de Constituție.

CAPITOLUL III

Procedura de urmărire penală și de judecare

Art. 9. — Numai Camera Deputaților, Senatul și Președintele României au dreptul să ceară urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor.

Art. 10. — (1) Dezbaterea propunerii de începere a urmăririi penale în Camera Deputaților sau în Senat se face pe baza raportului întocmit de o comisie permanentă care, în cadrul competenței sale, a efectuat o anchetă privitoare la activitatea desfășurată de Guvern sau de un minister ori de o comisie specială de anchetă constituită în acest scop.

(2) Raportul prevăzut la alin. (1) se înscrie cu prioritate pe ordinea de zi a Camerei Deputaților sau a Senatului, după caz.

(3) După începerea urmăririi penale membrul Guvernului care este și deputat sau senator poate fi reținut, arestat, percheziționat sau trimis în judecată numai cu încuviințarea Camerei din care face parte, cu respectarea prevederilor art. 69 alin. (1) din Constituție și a regulilor de procedură cuprinse în regulamentele celor două Camere ale Parlamentului.

Art. 11. — (1) La dezbaterile din cele două Camere ale Parlamentului prezența celui în cauză este obligatorie. Lipsa nejustificată a membrului Guvernului nu împiedică desfășurarea lucrărilor.

(2) În situația în care cel în cauză se află în imposibilitate obiectivă de a se prezenta, Camera Deputaților sau Senatul, cu prilejul dezbaterilor, va fixa un nou termen.

(3) Cel în cauză are dreptul să își expună punctul de vedere cu privire la fapta ce constituie obiectul cererii de a fi urmărit penal, precum și asupra cererii de ridicare a imunității parlamentare, atunci când este cazul.

Art. 12. — Cererea de urmărire penală a membrilor Guvernului și, după caz, de ridicare a imunității parlamentare se adoptă cu respectarea prevederilor art. 64 și ale art. 74 alin. (2) din Constituție. Votul este secret și se exprimă prin bile.

Art. 13. — (1) În exercitarea dreptului de a cere urmărirea penală a unui membru al Guvernului, Președintele României, la propunerea comisiei speciale instituite pentru analiza sesizărilor cu privire la săvârșirea unei infracțiuni în exercițiul funcției de către membrii Guvernului, adresează ministrului justiției o cerere în acest scop, pentru a proceda potrivit legii.

(2) Comisia specială prevăzută la alin. (1) este formată din 5 membri, iar componența acesteia se aprobă prin decret al Președintelui României, la propunerea ministrului justiției și a ministrului de interne, în termen de 30 de zile de la data publicării prezentei legi în Monitorul Oficial al României.

(3) Pe baza analizei sesizării, a probelor depuse în susținerea acesteia, a declarațiilor și a probelor invocate de membrul Guvernului față de care se solicită urmărirea penală, comisia specială prevăzută la alin. (1) va prezenta Președintelui României un raport cu propuneri privind urmărirea penală sau clasarea sesizării.

(4) Dacă membrul Guvernului pentru care Președintele României a cerut urmărirea penală este și deputat sau senator, ministrul justiției sau, după caz, primul-ministru va solicita Camerei competente să declanșeze procedura de adoptare a cererii de începere a urmăririi penale. Dispozițiile art. 10–12 se aplică în mod corespunzător.

(5) În situația în care cel în cauză este ministrul justiției, cererea se adresează primului-ministru.

Art. 14. — Dacă una dintre cele două Camere ale Parlamentului sau Președintele României a cerut urmărirea penală, dosarul cauzei se trimite, de îndată, ministrului justiției sau, după caz, primului-ministru, pentru a proceda potrivit legii.

Art. 15. — Până la începerea urmăririi penale Camera Deputaților, Senatul sau Președintele României poate să retragă, motivat, cererea prin care a solicitat urmărirea penală împotriva membrilor Guvernului.

Art. 16. — Urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor se efectuează de către Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție, iar judecarea acestora, de către Curtea Supremă de Justiție, potrivit legii.

Art. 17. — În cazul în care s-a cerut urmărirea penală împotriva unui membru al Guvernului, Președintele României poate dispune suspendarea acestuia din funcție.

Art. 18. — În cazul în care s-a dispus trimiterea în judecată a unui membru al Guvernului, ministrul justiției sau, după caz, primul-ministru comunică Președintelui României data la care a fost sesizată Curtea Supremă de Justiție, în vederea suspendării din funcție a acestuia.

Art. 19. — (1) În caz de infracțiuni flagrante, persoanele prevăzute la art. 5 pot fi reținute și percheziționate. Ministrul justiției îl va informa neîntârziat pe președintele Camerei din care face parte membrul Guvernului sau, după caz, pe Președintele României.

(2) În situația în care cel în cauză este ministrul justiției, sesizarea prevăzută la alin. (1) se face de către primul-ministru.

CAPITOLUL IV

Dispoziții finale

Art. 20. — (1) Regulile de procedură prevăzute în prezenta lege se completează cu cele cuprinse în regulamentele celor două Camere ale Parlamentului și în Codul de procedură penală, în măsura în care prezenta lege nu dispune altfel.

(2) Punerea sub urmărire penală a foștilor membri ai Guvernului pentru infracțiunile săvârșite în exercițiul funcției lor se face potrivit normelor de procedură din prezenta lege.

Art. 21. — (1) Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare, persoanele prevăzute la art. 5 sunt considerate nevinovate.

(2) Hotărârea definitivă de condamnare a unui membru al Guvernului se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Art. 22. — (1) Prezenta lege intră în vigoare în termen de 30 de zile de la data publicării ei în Monitorul Oficial al României, Partea I.

(2) Pe data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă orice dispoziții contrare.

Această lege a fost adoptată de Senat în ședința din 24 mai 1999, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (1) din Constituția României.

p. PREȘEDINTELE SENATULUI,
DORU IOAN TĂRĂCILĂ

Această lege a fost adoptată de Camera Deputaților în ședința din 1 iunie 1999, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (1) din Constituția României.

p. PREȘEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR,
PAULA IVĂNESCU

București, 28 iunie 1999.
Nr. 115.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

DECRET
pentru promulgarea Legii
privind responsabilitatea ministerială

În temeiul art. 77 alin. (1) și al art. 99 alin. (1) din Constituția României,

Președintele României d e c r e t e a z ă :

Articol unic. — Se promulgă Legea privind responsabilitatea ministerială și se dispune publicarea în Monitorul Oficial al României.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI
EMIL CONSTANTINESCU

București, 25 iunie 1999.
Nr. 211.

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

asupra obiecțiilor de neconstituționalitate a Legii privind responsabilitatea ministerială, adoptată de Senat la 24 mai 1999 și de Camera Deputaților la 1 iunie 1999

Prin Adresa nr. L.85 din 3 iunie 1999, trimisă de secretarul general al Senatului, Curtea Constituțională a fost sesizată, în vederea declanșării controlului de constituționalitate, în temeiul dispozițiilor art. 144 lit. a) din Constituție, asupra Legii privind responsabilitatea ministerială, de către un grup de 83 de senatori, și anume: Corneliu Turianu, Vasile Ungureanu, Matei Boilă, Florin Buruiană, Marin Nicolai, Mihail Grama, Victor Apostolache, Ilie Plătică-Vidovici, Mihai Matetovici, Emil Dima, Marcu Burtea, Marin Predilă, Alexandru-Radu Timofte, Dan Mircea Popescu, Andrei Oprea, Petru Juravlea, Augustin Crecan, Costică Ciurtin, Sergiu Nicolaescu, Justin Tambozi, Gheorghe Avram, Gheorghe Păvălașcu, Șerban-Matei-Bujorel-Dinu Săndulescu, Oliviu Gherman, Ion Bold, Sergiu Chiriacescu, Paul Ghițiu, Florin Bogdan, Teodor Câmpean, Vasile Văcaru, Haralambie Cotarcea, Nicolae Pătru,

Gheorghe Dumitrașcu, Petru Caraman, Ioan Moisin, Ioan Băraș, Victor Fuior, Varujan Vosganian, Constantin Sava, Ioan Corneliu Bucur, Iosif Csapo, Emil Tocaci, George Mihail Pruteanu, Virgil Popa, Prahase Ioan Mircea, Dan Stelian Marin, Ioan Ardelean, Nelu Badea, Mircea Ioan Popa, Ioan Sabin Pop, Ioan Crețu, Ștefan Iosif Drăgulescu, Vasile Ion, Virgil Popescu, Dumitru Badea, Ioan Burghilea, Ion Solcanu, Ion Cărciumaru, Liviu Maior, Gheorghe Bunduc, Ilie Aurel Constantin, Ghiorghei Prisăcaru, Nicolae Sersea, Laurențiu Ulici, Ion Marcu, Dumitru Huidu, Ionel Aichimoaie, Niculae Cervenii, Octavian Știreanu, Sorin Adrian Vornicu, Doru Gaiță, Ulm Nicolae Spineanu, Elena Preda, Nicolae Alexandru, Vasile Blaga, Teodor Hăuca, Viorel Marian Pană, Costel Gheorghiu, Mihai Petrescu, Valentin Corneliu Gabrielescu, Cazimir Benedict Ionescu și Attila Verestoy.

În Adresa nr. L. 85 din 3 iunie 1999 a secretarului general al Senatului se menționează că sesizarea de neconstituționalitate este semnată de un număr de 86 de senatori, însă, după examinarea tabelului privind semnătura sesizării, se constată că domnii senatori Oliviu Gherman și Dan Mircea Popescu au semnat de două ori, primul la pozițiile nr. 24 și nr. 67, cel de-al doilea la pozițiile nr. 14 și nr. 79, iar domnul senator Alexandru Paleologu nu a semnat, deși este menționat la poziția nr. 53.

Sesizarea constituie obiectul Dosarului nr. 106A/1999.

Prin sesizare se solicită să se constate că Legea privind responsabilitatea ministerială, adoptată de Senat la 24 mai 1999 și de Camera Deputaților la 1 iunie 1999, este neconstituțională, deoarece prevederile sale nu sunt conforme cu dispozițiile art. 108 alin. (3) din Constituție, potrivit cărora: „*Cazurile de răspundere și pedepsele aplicabile membrilor Guvernului sunt reglementate printr-o lege privind responsabilitatea ministerială*“. Această lege, care are ca obiect de reglementare responsabilitatea ministerială, ar fi trebuit să reglementeze și cazurile de răspundere juridică a membrilor Guvernului, precum și pedepsele specifice aplicabile acestora. Legea se rezumă însă numai la stabilirea răspunderii politice a membrilor Guvernului, care constă în demiterea lor ca urmare a retragerii încrederii acordate de către Parlament prin adoptarea moțiunii de cenzură. Or, se susține în sesizare, o lege specială trebuie să cuprindă dispoziții speciale, specifice domeniului ce face obiectul reglementării, iar dreptul comun devine aplicabil numai în măsura în care dispozițiile speciale nu sunt acoperitoare. În afara problematicii răspunderii politice, prin lege se detașiază numai procedura de urmărire penală și de judecare a membrilor Guvernului. Sub aspectul structurării normelor juridice în corpul legii, se consideră că ar trebui ca dispozițiile referitoare la cazurile de răspundere penală și pedepsele specifice aplicabile membrilor Guvernului să fie cuprinse la cap. II al legii criticate. Art. 6, inclus la capitolul menționat anterior, cuprinde însă doar o prevedere foarte generală, în sensul că intră sub incidența menționatei legi faptele săvârșite de membrii Guvernului în exercițiul funcției lor și care constituie infracțiuni, potrivit legii penale, iar pentru săvârșirea unor infracțiuni în afara exercițiului funcției lor, aceștia răspund potrivit dreptului comun. Se mai susține că ministrul răspunde, precum orice cetățean, „în eventualitatea săvârșirii oricăreia din faptele incriminate de legea penală ordinară“, însă legea specială criticată avea menirea să incrimineze acele fapte cu caracter penal care pot fi săvârșite numai de un ministru în exercițiul funcției. Obiectul principal al acestei legi speciale trebuia să îl constituie infracțiunile specifice săvârșite de un ministru în exercițiul funcției sale, „cum ar fi prezentarea de date inexacte Parlamentului cu privire la activitatea Guvernului sau a unui ministru, sustragerea, cu rea-credință, de sub controlul Parlamentului a activității Guvernului sau a unui ministru sau refuzul de a prezenta Parlamentului sau comisiilor permanente ale acestuia informațiile și documentele cerute de acestea în cadrul controlului parlamentar al activității Guvernului, precum și sancțiunile corespunzătoare acestor infracțiuni“, iar nicidecum preluarea unor dispoziții generale referitoare la aplicarea legii penale. Legea privind responsabilitatea ministerială mai trebuia să reglementeze și răspunderea civilă a membrilor Guvernului pentru pagubele pe care le-ar cauza statului prin săvârșirea de infracțiuni în exercițiul funcțiilor deținute, precum și răspunderea lor pentru pagubele pricinuite persoanelor fizice și juridice prin acte administrative ilegal emise ori prin nesoluționarea în termen legal a unor cereri referitoare la un drept legitim. Autorii sesizării susțin că nici dispoziția cuprinsă la art. 4,

care prevede că, pe lângă răspunderea politică, membrii Guvernului pot răspunde civil, contravențional, disciplinar sau penal, potrivit dreptului comun, „nu răspunde [...] caracterului specific pe care ar fi trebuit să-l îmbrace toate aceste tipuri de răspundere juridică, caracter specific pe care îl impune dispoziția constituțională prevăzută la art. 108 alin. (3) din Constituție“. În final se conchide că „Legea privind responsabilitatea ministerială constituie o evidentă și inadmisibilă ignorare a dispozițiilor art. 108 alin. (3) din Constituție și că încalcă, prin omisiune, aceste dispoziții constituționale“.

Prin Adresa nr. XIV/452 din 7 iunie 1999, trimisă de secretarul general al Camerei Deputaților, Curtea Constituțională a fost sesizată în vederea declanșării controlului de constituționalitate asupra aceleiași legi, în temeiul dispozițiilor art. 144 lit. a) din Constituție, de un grup de 62 de deputați, și anume: Miron Tudor Mitrea, Florin Georgescu, Acsinte Gaspar, Alexandru Lăpușan, Gheorghe Romeo Leonard Cazan, Marin Cristea, Ion Honcescu, Petre Naidin, Eugenia Moldoveanu, Hildegard Puwak, Marțian Dan, Mihai Vitcu, Alexandru Albu, Dumitru Pâslaru, Vasile Câmpea, Mihai Ioan Popa, Gheorghe Oană, Marian Ianculescu, Carmen Dumitriu, Victor Traian Mișu, Mihai Hlinschi, Ion-Florentin Sandu, Radu Liviu Bara, Virgil Popa, Vasile Stan, Gheorghe Marin, Alexandru Stănescu, Gheorghe Vâlceanu, Ovidiu Cameliu Petrescu, Romulus Neacșu, Traian Sabău, Gheorghe Ionescu, Teodor Jurca, Gheorghe Ana, Ecaterina Andronescu, Petru Godja, Ion Pîrgaru, Ion Munteanu, Mihai Nicolescu, Dumitru Popescu, Victor Neagu, Constantin Teculescu, Gheorghe Ana, Neculai Grigoraș, Daniela Bartoș, Mihail Sireteanu, Ion Giurescu, Marian Sârbu, Ionel Marineci, Ioan Gavra, Petru Șteolea, Valeriu Tabără, Mircea Vâlcu, Leon Pop, Romulus Raicu, Nicolae Ionescu, Lazăr Lădăriu, Corneliiu Ciontu, Ilie Neacșu, Mitzura-Domnica Argehezi, Gheorghe Ariton și Constantin Băbălu.

Sesizarea semnată de grupul de 62 de deputați constituie obiectul Dosarului nr. 108A/1999.

Prin această sesizare de neconstituționalitate se solicită să se constate că Legea privind responsabilitatea ministerială este neconstituțională pentru următoarele motive:

1. Dispozițiile art. 6 alin. (1) din legea atacată, potrivit cărora „*Intră sub incidența prezentei legi faptele săvârșite de membrii Guvernului în exercițiul funcției lor și care, potrivit legii penale, constituie infracțiuni*“, încalcă dispozițiile art. 108 alin. (3) din Constituție, care prevăd că „o lege specială privitoare la răspunderea ministerială urmează să definească cazurile de răspundere și pedepsele aplicabile membrilor Guvernului, adică faptele imputabile miniștrilor și pedepsele ce le sunt aplicabile“. Se susține că Adunarea Constituantă, la adoptarea acestui text, a avut în vedere că miniștrii, în exercițiul atribuțiilor ce le revin, pot săvârși și infracțiuni specifice, care trebuie incriminate și pedepsite printr-o lege specială, întrucât nu se încadrează în prevederile dreptului comun.

2. Se mai susține că dispozițiile art. 20 alin. (2) ale legii atacate, care prevăd că „*Punerea sub urmărire penală a foștilor membri ai Guvernului pentru infracțiunile săvârșite în exercițiul funcției lor, se face potrivit normelor de procedură din prezenta lege*“, contravin prevederilor art. 16 alin. (1) din Constituție, care consacră egalitatea cetățenilor „în fața legii, fără privilegii“. Astfel, imunitatea guvernamentală reglementată prin această dispoziție este mai extinsă decât imunitatea parlamentară, întrucât aceasta din urmă se aplică numai în timpul exercițiului mandatului parlamentar, pe când imunitatea guvernamentală, potrivit textului menționat, se aplică și foștilor membri ai Guvernului. În acest

mod s-a instituit un privilegiu interzis de dispozițiile art. 16 alin. (1) din Constituție.

În conformitate cu dispozițiile art. 19 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, au fost solicitate punctele de vedere ale președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului.

Președintele Camerei Deputaților a comunicat următorul punct de vedere cu privire la sesizarea formulată de grupul de senatori:

1. În ceea ce privește necuprinderea în Legea privind responsabilitatea ministerială a cazurilor de răspundere ministerială și a pedepselor aplicabile membrilor Guvernului, se susține că această critică este neîntemeiată, întrucât, „în aplicarea dispozițiilor art. 108 alin. (3) din Constituție, Parlamentul poate apela la trei mari variante: 1) să incrimineze anumite fapte și să stabilească pedepsele aplicabile pentru acestea; 2) să identifice în cadrul legislației penale existente infracțiunile ce pot fi săvârșite de membrii Guvernului și să le stabilească regimul sancționator; 3) să supună răspunderea ministerială regimului de drept comun, asimilându-se astfel răspunderea membrilor Guvernului cu răspunderea funcționarilor publici.“ Se afirmă că oricare dintre aceste variante „dă satisfacție exigențelor prevăzute la art. 108 alin. (3) din Constituție“, deoarece în fiecare variantă sunt precizate cazurile de răspundere și pedepsele aplicabile membrilor Guvernului. În consecință, rezultă că modalitatea de legiferare este o opțiune a legiuitorului, care nu cade sub incidența controlului exercitat de Curtea Constituțională.

2. Sunt neîntemeiate și criticile referitoare la faptul că prin lege nu se reglementează și răspunderea civilă a membrilor Guvernului pentru prejudiciile cauzate statului prin săvârșirea unor infracțiuni în exercițiul funcției, precum și răspunderea acelorași subiecte pentru prejudiciile cauzate persoanelor fizice și juridice prin acte administrative ilegale sau prin nesoluționarea, în termenul legal, a unei cereri referitoare la un drept legitim, datorită următoarelor motive:

a) răspunderea civilă se supune regulilor dreptului comun, în virtutea cărora consecințele patrimoniale ale faptelor penale pot face fie obiectul unei acțiuni civile de sine stătătoare, fie al cererilor celor care se constituie, în procesul penal, ca părți civile;

b) răspunderea membrilor Guvernului pentru prejudicii cauzate persoanelor fizice și juridice prin acte administrative ilegale sau pentru nesoluționarea, în termen legal, a unei cereri referitoare la un drept legitim nu poate, de asemenea, să facă obiectul legii, pentru că acest fel de răspundere este reglementat prin Legea contenciosului administrativ nr. 29/1990.

Cu privire la sesizarea grupului de deputați, în punctul de vedere al președintelui Camerei Deputaților se arată:

1. Susținerea că art. 6 alin. (1) din Legea privind responsabilitatea ministerială încalcă dispozițiile art. 108 alin. (3) din Constituție, întrucât nu s-au stabilit cazurile de răspundere și pedepsele aplicate membrilor Guvernului, este neîntemeiată, pentru aceleași argumente ca și cele invocate la pct. 1 al punctului de vedere referitor la obiecția de neconstituționalitate a grupului de senatori.

2. Obiecția cu privire la prevederile art. 20 alin. (2) al Legii privind responsabilitatea ministerială este neîntemeiată, „deoarece între imunitatea parlamentară și cea guvernamentală există deosebiri importante, care justifică un regim juridic diferit, fără ca prin acesta să se instituie privilegiu pentru membrii Guvernului“. Astfel, imunitatea parlamentară îl protejează pe parlamentar „de orice șicanare care îl împiedică să-și exercite mandatul“. În asemenea situații,

ocrotirea parlamentarilor este justificată, dar după încetarea mandatului ea nu se mai justifică, mai cu seamă că membrii Parlamentului se bucură de iresponsabilitate, în sensul că ei nu pot fi trași la răspundere juridică pentru voturile și opiniile exprimate în exercițiul mandatului. Pe de altă parte, membrii Guvernului „sunt responsabili pentru faptele legate de exercitarea mandatului, chiar dacă ele au fost descoperite după încetarea acestuia. Or, în astfel de situații, este firesc ca răspunderea penală a membrilor Guvernului să beneficieze de aceeași protecție ca și în timpul exercitării mandatului, situațiile fiind identice“.

În punctul de vedere al președintelui Senatului, privind obiecțiile de neconstituționalitate, se arată:

1. Ambele sesizări apreciază că Legea privind responsabilitatea ministerială a fost adoptată cu încălcarea unor prevederi constituționale, în special ale art. 108 alin. (3), potrivit cărora această lege ar fi trebuit să reglementeze „cazurile de răspundere juridică a membrilor Guvernului, procedura punerii sub urmărire penală, precum și sancțiunile aplicabile acestora“. Legea criticată nu corespunde acestor exigențe, deoarece, prin dispozițiile art. 1-3, stabilește răspunderea politică a membrilor Guvernului, iar celelalte dispoziții privesc răspunderea lor penală, pentru faptele săvârșite în exercițiul funcțiilor deținute. Or, „răspunderea politică a Guvernului excede obiectului legii, astfel cum acesta a fost delimitat prin alin. (3) al art. 108 din Constituție. Răspunderea politică a Guvernului este o modalitate de răspundere colectivă a acestuia față de Parlament, reglementată de alin. (1) al art. 108, pe când alin. (3) ce se referă la legea privind responsabilitatea ministerială precizează expres că prin legea menționată urmează a se reglementa „cazurile de răspundere și pedepsele aplicabile membrilor Guvernului“. Obiectul legii a fost, așadar, limitat de Constituție numai la responsabilitatea individuală a membrilor Guvernului. Se arată că, de altfel, acest aspect a fost precizat și cu ocazia dezbaterilor din Adunarea Constituantă, prin respingerea Amendamentului nr. 776 la proiectul de Constituție, tocmai pentru argumentul că legea responsabilității ministeriale nu se referă la răspunderea politică a Guvernului față de Parlament, ci la răspunderea care depinde „de natura cazului, așa cum acesta va fi reglementat prin legea responsabilității ministeriale“. Reglementarea răspunderii politice a Guvernului prin legea criticată este inutilă, însă, în afară de aceasta, dispozițiile legii nu fac altceva decât să preia dispozițiile Constituției și, în consecință, „această reglementare este contrară obiectului legii în cauză, astfel cum el a fost definit de alin. (3) al art. 108 și deci încalcă prevederile acestui alineat ca și pe cele ale alin. (1), care nu îndreptățesc pe legiuitor să creeze un paralelism legislativ cu norma constituțională pe care a instituit-o“, în acest mod afectând caracterul direct aplicabil al prevederilor constituționale. Se mai arată că dispozițiile art. 6 ale menționatei legi conține o regulă care este neconstituțională prin imprecizia sa, și anume că „se consideră infracțiuni toate faptele ce constituie infracțiuni, săvârșite de membrii Guvernului în exercițiul funcției lor, intră sub incidența legii, iar celelalte fapte infracționale pe care aceștia le-ar săvârși sunt supuse dreptului comun“. Aprecierea că o faptă a fost săvârșită sau nu în exercițiul funcției este, în mare măsură, subiectivă și controversată, îndeosebi cu privire la faptele săvârșite în exercițiul funcției, pentru că „nici o funcție de demnitar nu implică săvârșirea de infracțiuni ci, dimpotrivă, le exclude. De aceea art. 108 alin. (3), definind obiectul legii responsabilității ministeriale, se referă, în mod expres, la cazurile de răspundere și pedepsele aplicabile“. În acest sens, în sesizarea formulată de grupul de senatori se

sugerează faptele care ar putea constitui infracțiuni specifice. Noua reglementare, așadar, nu constituie o simplă omisiune legislativă, față de care Curtea Constituțională, în practica sa constantă, „și-a declinat competența pe motiv că nu poate îndeplini funcția specifică legislatorului pozitiv”. Se precizează că nu sunt caracteristice aceste omisiuni, ci încălcarea dispozițiilor art. 108 alin. (3) din Constituție, care impune legiuitorului să stabilească acele cazuri de răspundere și pedepsele aplicabile membrilor Guvernului. În loc de aceste reglementări, Legea privind responsabilitatea ministerială conține prevederi referitoare la urmărirea penală a membrilor Guvernului, „la cererea Camerelor Parlamentului sau a Președintelui României, potrivit alin. (2) al art. 108, pentru care Adunarea Constituantă nu a impus adoptarea unei reglementări speciale. Or, reglementarea într-o lege emisă în temeiul alin. (3) al art. 108 din Constituție a unor aspecte ce privesc alin. (1) și (2) ale acestui articol și nu a obiectului reglementării impus de alin. (3) reprezintă, evident, o încălcare incontestabilă a prevederilor acestui din urmă alineat”. Încălcarea dispozițiilor alin. (3) al art. 108 din Constituție rezultă și din aceea că referirea la „pedepse” vizează numai răspunderea penală, pedeapsa fiind specifică acestei forme de răspundere, pe când referirea din același alineat citat la „cazurile de răspundere” are în vedere și alte forme ale răspunderii ce nu sunt reglementate în lege, cu toate că dispoziția „constituțională este în egală măsură imperativă și deci a fost încălcată. Care vor fi formele și modalitățile de răspundere este o altă problemă de competență exclusivă a legiuitorului. Nu se poate nega concepția Constituției, potrivit căreia demnitatea publică de membru al Guvernului implică răspunderea specifică atributelor pe care acesta le are în guvernarea țării”.

2. Cu privire la dispozițiile art. 20 din lege, președintele Senatului consideră nejustificată în obiecția deputaților, fiindcă exonerarea de răspundere a unui membru al Guvernului, care nu mai este în funcțiune, ar crea un privilegiu, ceea ce este contrar art. 16 alin. (1) din Constituție. Se menționează că, în cadrul dezbaterilor Adunării Constituante, s-a respins Amendamentul la teza nr. 11 a cap. III, care urmărea tocmai o astfel de limitare. Concepția Adunării Constituante „a fost aceea a unei răspunderi nelimitate în funcție de data încetării calității de membru al Guvernului”. În final, președintele Senatului consideră că Legea privind responsabilitatea ministerială este neconstituțională și că se impune ca, în temeiul art. 145 alin. (1) din Constituție, să fie trimisă Parlamentului spre reexaminare.

În punctul de vedere al Guvernului se apreciază că sesizările separate, ale grupului de senatori și ale grupului de deputați, sunt neîntemeiate, pentru următoarele considerente:

1. Dispozițiile art. 108 alin. (3) din Constituție nu se referă la cazurile de răspundere și pedepsele „specifice” aplicabile membrilor Guvernului, deoarece termenul „specifice” nu este cuprins în textul constituțional, ci este „adăugat de autorii sesizării tocmai pentru a scoate în evidență necesitatea unor incriminări pornind de la concepția greșită că incriminările existente în legea penală pentru faptele comise de funcționarii publici nu ar acoperi și faptele săvârșite de membrii Guvernului în exercițiul funcției lor”. Cerința impusă de art. 108 alin. (3) din Constituție este, în opinia exprimată de Guvern, acoperită de reglementarea cuprinsă prin art. 6 alin. (1), care prevede că intră sub incidența legii penale „faptele săvârșite de membrii Guvernului în exercițiul funcției lor și care, potrivit legii penale, constituie infracțiuni”. Se mai arată că proiectul legii, în prima sa formă, conținea două infracțiuni, care au fost eliminate în urma

discutării lui în ședința Guvernului din 18 decembrie 1997, având în vedere și Avizul nr. 441 din 5 iulie 1997 al Consiliului Legislativ, care, la pct. II.2, prevedea: „Faptele incriminate constituie forme de abuz în serviciu la care se referă art. 246–248¹ din Codul penal [...]. În consecință, propunem fie reexaminarea pedepselor prevăzute în art. 5 alin. 1, fie eliminarea art. 5 în întregime, urmând ca cei vizați de proiect să răspundă penal în condițiile și cazurile prevăzute în Codul penal”. Luând în considerare aceste argumente, precum și faptul că „regimul sancționator cuprins în Codul penal se remarcă atât prin diversitate, cât și prin posibilitățile de individualizare a pedepselor în funcție de circumstanțele concrete, atenuante sau agravante, în care au fost săvârșite faptele, s-a apreciat că trimiterea la legea penală nu contravine dispozițiilor art. 108 alin. (3) din Constituție”. Evocându-se dezbaterile parlamentare ale legii criticate, se mai arată că autorii sesizării au invocat Legea asupra responsabilității ministeriale din anul 1879, care prin art. 2, 3 și 4 reglementa unele fapte săvârșite de miniștri, care constituie infracțiuni, deși Constantin Dissescu, în tratatul său „Drept constituțional” din anul 1915, arăta la pagina 836: „Legea aceasta specială n-a desființat Codul penal. Tot ce prevede Codul penal a rămas în vigoare; s-a mai adăugat însă o altă serie de fapte pe care Codul penal nu le prevedea. Așadar, dacă ministrul comite o infracțiune prevăzută de Codul penal dar neprevăzută de legea asupra responsabilității ministeriale, evident că ministrul trebuie pedepsit. [...]

Art. 2, 3 și 4 prevăd fapte speciale care atrag pedeapsa când au fost comise de un ministru; fapte, care sunt foarte generale și cu toată pretențiunea legiuitorului, el n-a articulat, n-a stabilit în destul elementele cerute; legiuitorul a lăsat loc la un drept de apreciere prea mare, la un adevărat arbitrar”. Deosebit de aceasta, se consideră că faptele menționate de autorii sesizărilor, „care se referă la sustragerea de la controlul parlamentar, refuzul de a prezenta Parlamentului sau comisiilor permanente ale acestuia informațiile și documentele cerute de acestea în cadrul controlului parlamentar, nu țin de răspunderea penală, ci mai curând de răspunderea politică a membrilor Guvernului, prevăzută la art. 108 alin. (1) din Constituție”.

2. Cu privire la critica formulată în sesizarea grupului de senatori, potrivit căreia legea „se rezumă numai la problema răspunderii politice a membrilor Guvernului”, se precizează că legea criticată conține reglementări privind răspunderea politică doar în art. 2 și 3.

3. În punctul de vedere al Guvernului se mai consideră că este neîntemeiată și sesizarea referitoare la dispoziția art. 4 din lege, de trimitere la dreptul comun pentru celelalte forme ale răspunderii juridice, deoarece prevederile art. 108 alin. (3) din Constituție se referă numai la răspunderea penală a membrilor Guvernului, iar nu și la celelalte forme ale răspunderii juridice. Aceasta rezultă din conținutul textului care se referă la „răspundere și pedepsele aplicabile”.

4. În sfârșit, se mai arată că sesizarea referitoare la neconstituționalitatea art. 20 alin. (2) din Legea privind responsabilitatea ministerială este, de asemenea, neîntemeiată, întrucât nu este vorba „de extinderea unei imunități la alte persoane decât la cele la care se referă Constituția, câtă vreme faptele au fost săvârșite în perioada cât aceștia au avut calitatea de membri ai Guvernului și în legătură cu atribuțiile de serviciu”. Se apreciază că este eronat interpretat principiul egalității în fața legii, prevăzut de art. 16 din Constituție, contrar modului în care a statuat Curtea Constituțională în practica sa. În acest sens, este invocată Decizia nr. 1/1994 a Plenului Curții Constituționale, în care

s-a arătat că principiul egalității „nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune soluții diferite pentru situații diferite“.

Întrucât ambele sesizări privesc, în principal, dispozițiile art. 6 din Legea privind responsabilitatea ministerială, dar și alte critici vizând aspecte privitoare la fondul reglementării, Curtea a dispus conexarea Dosarului nr. 108A/1999, cuprinzând sesizarea celor 62 de deputați, la primul dosar format, privind sesizarea celor 83 de senatori, purtând nr. 106A/1999.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ,

examinând obiecțiile de neconstituționalitate cu care a fost sesizată, punctele de vedere comunicate de președintele Camerei Deputaților, de președintele Senatului și de Guvern, raportul judecătorului-raportor, dispozițiile Legii privind responsabilitatea ministerială, raportate la prevederile Constituției și dispozițiile Legii nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională este competentă să soluționeze obiecțiile de neconstituționalitate cu care a fost sesizată, în conformitate cu art. 144 lit. a) din Constituție și cu art. 17 și următoarele din Legea nr. 47/1992, republicată.

I. În ambele sesizări se invocă motive de neconstituționalitate întemeiate pe dispozițiile art. 108 alin. (3) din Constituție, potrivit cărora: *„Cazurile de răspundere și pedepsele aplicabile membrilor Guvernului sunt reglementate printr-o lege privind responsabilitatea ministerială.“*

În sesizarea grupului de senatori se susține, în esență, că Legea privind responsabilitatea ministerială se rezumă doar la răspunderea politică și la procedura de urmărire penală și de judecare a membrilor Guvernului, fără să cuprindă prevederi speciale în ceea ce privește cazurile de răspundere și pedepsele specifice aplicabile acestora. Dispozițiile art. 6 alin. (1) și (2) sunt considerate neconstituționale, pentru că ele conțin prevederi cu caracter general privind aplicarea legii penale. Se consideră că se impuneau reglementarea incriminării unor infracțiuni „specifice“ săvârșite de membrii Guvernului, precum și sancțiunile corespunzătoare. De asemenea, se apreciază că nici art. 4 din Legea privind responsabilitatea ministerială „nu corespunde caracterului specific impus de dispozițiile art. 108 alin. (3) din Constituție, pe care ar fi trebuit să îl îmbrace toate formele de răspundere juridică“. Ar fi trebuit să se reglementeze și răspunderea juridică a membrilor Guvernului pentru prejudiciile cauzate statului prin săvârșirea de infracțiuni în exercițiul funcției pe care o dețin, ca și răspunderea lor față de persoanele fizice și juridice pentru pagubele cauzate prin acte administrative ilegale ori prin nesoluționarea în termen legal a unei cereri referitoare la un drept legitim.

În obiecția de neconstituționalitate a grupului de deputați se susține că același text constituțional este încălcat de dispozițiile alin. (1) al art. 6 din lege, întrucât miniștrii, în exercitarea atribuțiilor ce le revin, pot săvârși infracțiuni specifice, care nu se încadrează în prevederile dreptului comun și, prin urmare, ele ar trebui să fie incriminate și pedepsite printr-o lege specială.

A. În ceea ce privește constituționalitatea art. 6 alin. (1) și (2) din lege, Curtea reține următoarele:

Art. 6 alin. (1) și (2) al legii prevede: *„(1) Intră sub incidența prezentei legi faptele săvârșite de membrii Guvernului în exercițiul funcției lor și care, potrivit legii penale, constituie infracțiuni.“*

(2) Pentru săvârșirea altor infracțiuni, în afara exercițiului funcției lor, membrii Guvernului răspund potrivit dreptului comun.“

Examinând obiecția referitoare la faptul că prevederile alin. (1) al art. 6 din lege sunt neconstituționale, întrucât

contravin dispozițiilor art. 108 alin. (3) din Constituție, prin aceea că nu cuprind prevederi speciale în ceea ce privește cazurile de răspundere și pedepsele specifice aplicabile membrilor Guvernului, ci numai dispoziții generale de trimitere la aplicarea prevederilor dreptului comun, ale Codului penal și ale Codului de procedură penală, Curtea observă că dispozițiile art. 108 alin. (3) din Constituție permit legiuitorului să opteze asupra modului în care înțelege să reglementeze răspunderea penală. Acolo unde legiuitorul constituant a voit să creeze regimuri juridice derogatorii de la dreptul comun, au fost utilizate dispoziții imperative. Astfel, de exemplu, art. 45 alin.(1) referitor la protecția copiilor și a tinerilor prevede în mod expres că aceștia se bucură de un regim special de protecție și de asistență în realizarea drepturilor lor. În cuprinsul art. 108 alin. (3) din Constituție dispoziția referitoare la obligația legiuitorului de a reglementa responsabilitatea ministerială nu are caracter imperativ, în sensul de a se stabili prin lege cazuri speciale de răspundere și de pedepse aplicabile membrilor Guvernului.

Este dreptul Parlamentului, ca unică autoritate legiuitoare a țării, drept a cărui sorginte se află în art. 58 alin.(1) din Constituție, fie să opteze pentru a institui infracțiuni speciale care să se refere la fapte penale săvârșite de membrii Guvernului, fie să se refere, prin norme de trimitere, la dispoziții din legislația penală existentă, raportate la specificul funcției membrilor Guvernului. În legea criticată legiuitorul a optat, în ceea ce privește reglementarea cazurilor de răspundere și pedepsele aplicabile membrilor Guvernului, la soluția trimiterii la legea penală, în general. Acest concept include, desigur, nu numai Codul penal și Codul de procedură penală, ci și întreaga legislație penală existentă în sistemul de drept.

În ceea ce privește dispozițiile art. 6 alin. (2), Curtea constată că acestea sunt în concordanță cu prevederile constituționale, având în vedere că, potrivit art. 108 alin. (3) din Constituție, Legea privind responsabilitatea ministerială prescrie o procedură specială pentru urmărirea penală și judecarea membrilor Guvernului numai în ceea ce privește faptele săvârșite în exercițiul funcției. Dacă aceeași procedură specială s-ar aplica și pentru faptele penale săvârșite de membrii Guvernului în afara exercițiului funcției lor, s-ar încălca, în acest fel, dispozițiile art. 16 alin. (1) din Constituție care consacră egalitatea cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.

B. În ceea ce privește constituționalitatea art. 4, Curtea reține că acesta are următorul cuprins: *„Pe lângă răspunderea politică, membrii Guvernului pot răspunde și civil, convențional, disciplinar sau penal, după caz, potrivit dreptului comun din aceste materii, în măsura în care prezenta lege nu cuprinde dispoziții derogatorii.“*

Așa cum s-a arătat cu ocazia examinării constituționalității dispozițiilor art. 6 alin. (1), dispozițiile art. 108 alin. (3) din Constituție nu sunt imperative în sensul stabilirii răspunderii penale speciale pentru membrii Guvernului, ci lasă la latitudinea legiuitorului să opteze fie pentru instituirea unor incriminări speciale, fie pentru trimiterea la dispozițiile în materie din dreptul comun. De aceea, analizând dispozițiile art. 4 din lege, prin raportare la prevederile art. 108 alin. (3) din legea fundamentală, se constată că cele din urmă sunt în deplină concordanță cu dispozițiile constituționale. Cu privire la celelalte forme de răspundere juridică a membrilor Guvernului, dispozițiile art. 4 din lege fac, de asemenea, trimitere la dreptul comun.

Ținând seama de cele expuse, rezultă că nu se poate reține că Legea privind responsabilitatea ministerială este lacunară, fiind neconstituțională prin omisiunea

reglementărilor speciale, pretins impuse de dispozițiile art. 108 alin. (3) din Constituție.

II. Prin sesizarea grupului de deputați sunt criticate și dispozițiile art. 20 alin. (2) din Legea privind responsabilitatea ministerială. Textul are următorul conținut: „*Punerea sub urmărire penală a foștilor membri ai Guvernului pentru infracțiunile săvârșite în exercițiul funcției lor se face potrivit normelor de procedură din prezenta lege.*”

a) Curtea constată că prin obiecția formulată se afirmă că acest text legal reglementează imunitatea guvernamentală, care este mai extinsă decât cea parlamentară, întrucât imunitatea parlamentară se aplică numai atât timp cât parlamentul se află în exercițiul mandatului, pe când imunitatea guvernamentală se aplică și foștilor membri ai Guvernului. Se apreciază că, astfel reglementată, imunitatea guvernamentală constituie un privilegiu interzis de dispozițiile art. 16 alin. (1) din Constituție, potrivit căruia cetățenii sunt egali în fața legii, fără privilegii și fără discriminări.

Înainte de a examina fondul acestei critici, Curtea Constituțională observă că, în raționamentul obiecției de neconstituționalitate, afirmația potrivit căreia prin dispoziția legală criticată s-a creat o imunitate guvernamentală reprezintă o premisă ce nu concordă cu dispozițiile constituționale. În realitate, imunitatea este o instituție constituțională de protecție a mandatului de senator sau de deputat, pe când, în privința mandatului de membru al Guvernului, Constituția nu a instituit imunitatea, ci o altă măsură de protecție, și anume condiționarea dreptului de a cere urmărirea lui penală pentru fapte săvârșite în exercițiul funcției.

b) Curtea constată că dispozițiile art. 20 alin. (2) din Legea privind responsabilitatea ministerială instituie o măsură de protecție a mandatului exercitat de membrii Guvernului, având deci caracterul obiectiv al unei garanții constituționale de ordin procedural, menite să ocrotească interesul public, și anume realizarea actului de guvernare prin exercițiul mandatului. Această măsură de ocrotire a interesului public subzistă și după încetarea mandatului membrilor Guvernului, așa încât este evident că, în privința infracțiunilor comise în exercițiul funcției, punerea sub urmărire penală a membrilor Guvernului trebuie să se realizeze cu respectarea aceluiași norme procedurale.

Este neîntemeiată susținerea din sesizare, în sensul că această reglementare încalcă prevederile art. 16 alin. (1) din Constituție, potrivit căror: „Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări”. Aceste dispoziții constituționale se referă la un drept fundamental cetățenesc, în timp ce procedura legală examinată reglementează punerea în mișcare a acțiunii penale, în vederea cercetării unei infracțiuni săvârșite de un fost membru al Guvernului în timpul exercițiului mandatului. Deci acțiunea penală se pune în mișcare împotriva sa pentru faptele comise în calitate de înalt funcționar public, iar nu în calitate sa de simplu cetățean. De aceea Curtea constată că principiul egalității în drepturi a cetățenilor, prevăzut la art. 16 din Constituție, nu este aplicabil tezei cuprinse în norma juridică a cărei neconstituționalitate se susține.

Având în vedere considerentele expuse în prezenta decizie, dispozițiile art. 16 alin. (1), ale art. 58, 108, ale art. 144 lit. a) din Constituție, precum și prevederile art. 13 alin. (1) lit. A.a), ale art. 17, 18, ale art. 19 alin. (1) și ale art. 20 din Legea nr. 47/1992, republicată, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Constată că prevederile art. 4, ale art. 6 alin. (1) și (2) și ale art. 20 alin. (2) din Legea privind responsabilitatea ministerială sunt constituționale.

Decizia se comunică Președintelui României și se publică în Monitorul Oficial al României.

Dezbaterea a avut loc la data de 16 iunie 1999 și la ea au participat: Lucian Mihai, președinte, Costică Bulai, Constantin Doldur, Ioan Muraru, Nicolae Popa, Lucian Stângu, Florin Bucur Vasilescu și Romul Petru Vonica, judecători. Definitivă.

p. PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE,
prof. univ. dr. IOAN MURARU

Magistrat-asistent șef,
Claudia Miu

București, 16 iunie 1999.
Nr. 93.

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, str. Izvor nr. 2-4, Palatul Parlamentului, sectorul 5, București,
cont nr. 30.98.12.301 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București.
Adresa pentru publicitate : Serviciul relații cu publicul și agenții economici, București,
Str. Blanduziei nr. 1, sectorul 2, telefon 211.57.30.
Tiparul : Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, tel. 668.55.58 și 335.01.11/2178.